

Горбач-Кудря Іванна Анатоліївна,
викладач кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ

ЗАПОБІГАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ КОРУПЦІЄЮ

У наукових колах традиційним стало досліджувати діяльність органів Національної поліції із запобігання корупції через призму кримінальних правопорушень, залишаючи осторонь правопорушення, пов'язані із корупцією, відповідальність за які передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). Посилення уваги на захисті фундаментальних прав та свобод людини, зокрема її права на захист персональних даних, у зв'язку з набуттям 25.05.2018 р. чинності General Data Protection Regulation (далі – GDPR), внесло певні корективи до української правової дійсності та актуалізувало нові пошуки законодавчого забезпечення виконання завдань поліцейськими, спрямованими на запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним із корупцією [4]. Актуальність теми доповіді обумовила формулювання її мети як визначення правових колізій в законодавчих актах щодо діяльності Національної поліції [5], запобігання корупції [2], захисту персональних даних [3] та шляхів їх подолання з урахуванням норм GDPR.

Поміж основних повноважень поліції в частині запобігання правопорушенням, пов'язаним із корупцією, є здійснення превентивної та профілактичної діяльності, виявлення причин та умов, що сприяють їх вчиненню, своєчасне реагування на заяви та повідомлення про адміністративні правопорушення, здійснення провадження у таких справах [5]. За уповноваженими підрозділами органів Національної поліції закріплено право складати протоколи про адміністративні правопорушення, передбачені ст.ст. 172⁴–172⁹ (за винятком правопорушень, вчинених службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище), 172⁹⁻¹, 172⁹⁻² КУпАП, [1] та формувати інформаційну базу зареєстрованих адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, а також осіб, які їх учинили, та результатів розгляду цих правопорушень [5].

Правоохоронні завдання за напрямом у практичній діяльності поліцейських реалізується через моніторинг декларацій суб'єктів, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Згода на обробку персональних даних суб'єктом декларування надається Національному агентству з питань запобігання корупції (далі – НАЗК), що є володільцем Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави. В межах інформаційно-аналітичної діяльності поліція наділена правом користуватися базами (банками) органів державної влади [5], однак використовувати дані Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави, поліцейські можуть як треті особи. У такому випадку моніторинг відомостей у деклараціях

здійснюється лише у відкритому доступі. Серія та номери паспорта громадянина України, місце проживання, дата народження фізичних осіб, щодо яких зазначається інформація в декларації, та які необхідні для складання протоколу про адміністративне правопорушення уповноваженій особі органів Національної поліції недоступні через їх обмежений характер. Так само, як і місце знаходження об'єктів, які наводяться в декларації, у разі збирання доказів.

Проблема відсутності доступу уповноважених підрозділів органів Національної поліції до конфіденційної інформації в Єдиному державному реєстрі декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави, обумовлена особливостями використання термінів у порядку, що визначає процедуру формування, ведення та оприлюднення (надання) відповідної інформації. Мова йде тут про те, що у підзаконному акті НАЗК [6] не враховано елементи терміносистеми Закону України «Про захист персональних даних», зокрема, відсутній представницький розподіл за термінами *«суб'єкт персональних даних»* – *«володілець персональних даних»* – *«розпорядник персональних даних»* – *«треті особи»*.

Отже, *перша правова колізія* пов'язана з відсутністю нормативного врегулювання взаємодії між НАЗК та уповноваженими підрозділами Національної поліції, що обмежує виконання останніми завдань із запобігання правопорушенням, пов'язаним із корупцією, в частині, що стосується інформації з обмеженим доступом. Застосування у підзаконному акті НАЗК [6] терміну *«розпорядник персональних даних»* з визначенням таким органів Національної поліції дозволило б оптимізувати діяльність уповноважених підрозділів у виявленні та розкритті правопорушень, пов'язаних із корупцією, в межах компетенції.

GDPR (Article 2 – Material scope) визначає, що опрацювання персональних даних повністю чи частково із застосуванням автоматизованих засобів та неавтоматизованих засобів, які формують частину картотеки або призначені для внесення до картотеки, не поширюється на діяльність компетентних органів, спрямовану на запобігання, розслідування, виявлення або переслідування за вчинення кримінальних злочинів або виконання кримінальних покарань, у тому числі, для захисту від загроз громадській безпеці або запобігання таким загрозам [7]. Попри те, що GDPR вказує на винятковість цілей запобігання адміністративним правопорушенням, має місце прецедент неузгодженості національної норми з міжнародним стандартом. За Законом України «Про захист персональних даних», у випадку вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного із корупцією та передбаченого вищезазначеними нормами КУпАП, а також подальшого внесення інформації до бази суб'єкт повинен надати згоду на обробку своїх персональних даних [3]. За GDPR, навпаки, згода у такому разі не потрібна.

Отже, *друга правова колізія* пов'яже обробку персональних даних суб'єкта, що є конфіденційною інформацією, без його згоди в

українському законодавстві лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [3]. Діяльність органів Національної поліції із запобігання правопорушенням, пов'язаним із корупцією, ускладнюється власне процедурою отримання такої згоди в особи і ставить поліцейського перед дилемою подання для розгляду у суді неналежного доказу. Новий проект Закону України «Про захист персональних даних» пропонує здійснювати обробку персональних даних на підставі закріплення за посадовою особою відповідальності за розголошення професійної таємниці [4], водночас питання отримання згоди у суб'єкта на обробку його персональних даних залишається неврегульованим. Пропонована норма для органів Національної поліції визначає її як необхідність виконання завдань в суспільних інтересах або покладених Законом «Про Національну поліцію» повноважень, але не виключає процедури отримання згоди у суб'єкта в довільний спосіб: через ствердну дію чи поведінку, яка однозначно вказує на те, що суб'єкт персональних даних в конкретному випадку згоден на подальшу обробку його персональних даних [4].

З огляду на викладене пропонуємо рекомендувати НАЗК розглянути питання про налагодження взаємодії з органами Національної поліції у сфері запобігання корупції та упорядкувати рішення від 10.06.2016 із врахуванням термінології Закону України «Про захист персональних даних».

Список використаних джерел

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 року № 8073-X// База даних «Законодавство України»/БП України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.

2. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // База даних «Законодавство України»/БП України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

3. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 №2297-VI // База даних «Законодавство України» / БП України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> 7. Про Національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

4. Про захист персональних даних: проект Закону України / Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72160.

5. Про Національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / БП України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

6. Про функціонування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: рішення НАЗК від 10.06.2016 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-16#Text>

7. General Data Protection Regulation (EU GDPR). 27.04.2016. URL: <https://gdpr-text.com>